

SERİYY-İ SAKATÎ HAZRETLERİ (1)*

Eüzü bi'llâhi mine's-şeytâni'r-racîm.

Bi'smi'llâhi'r-rahmâni'r-rahîm.

El-hamdü li'llâhi rabbi'l-âlemîne hamden kesîran tayyiben mübâreken fîh, alâ külli hâlin ve fî külli hîn... Ve's-salâtü ve's-selâmü alâ seyyidi'l-evvelîne ve'l-âhirîn, ve senedi'l-âşîkîn muhammedini'l-mustafâ, ve âlihî ve sahbihî ve men tebahû bi- ihsânin ilâ yevmi'd-dîn... Emmâ ba'd:

Aziz ve muhterem kardeşlerim!

Allah-u Teâlâ Hazretleri'nin selâmı, rahmeti, bereketi üzerinize olsun...

Ebû Abdurrahman es-Sülemî KS Hazretleri'nin Tabakâtü's- Sûfiyye isimli kitabında, 5. terceme-i hâle başlayacağız. Seriy es- Sakatî Hazretleri'nin hayatıyla ilgili, sözleriyle ilgili bölüme geçiyoruz.

Bu kitabın okunmasına başlamadan önce, başta Peygamber SAS Efendimiz olmak üzere; cümle enbiyâ ve mürselînin, Peygamber Efendimiz'den Hocamız Muhammed Zâhid-i Bursevî'ye kadar turuk-ı aliyyemiz silsilelerinden güzere eylemiş sâdât ve meşâyihimizin, pirlерimizin, mürşidlerimiz, onların haleflerinin ruhları için; onlara bağlı müridlerin, dervişlerin ruhları için;

---

* Bu konuşma; Merhum Dr. Metin Erkaya tarafından, titizlikle çalışılarak metne dönüştürülmüştür. Mekanı Cennet olsun.

Okuduğumuz kitabı yazan Ebû Abdurrahman es-Sülemî Hazretleri'nin ve kitabın içinde ismi geçen kişilerin, bu kitabı neşre hazırlayan Nureddin Şüreybe'nin ruhları için; bu beldeleri fethedip bize emânet ve yâdigâr bırakmış olan mübarek mücahid ecdadımızın, fatihlerin, şehidlerin, mücahidlerin, velîlerin, sâlihlerin ruhları için; İstanbul'u fethetmiş olan Fâtih Sultan Muhammed Han ve ordusunun mübarek mensubu gâzilerin ruhları için, şehidlerin ruhları için;

Bu dergâhı bina etmiş olan ve alt katta kabrinde medfun bulunan Mustafa Selâmi Efendi ve hulefâsının, yakınlarının ruhları için; uzaktan yakından bu sohbeti dinlemek üzere gelmiş olan, bu derse iştirak eden siz değerli kardeşlerimizin ahirete göçmüş bütün sevdiklerinin, geçmişlerinin, yakınlarının ruhları için; ruhları şâd olsun, kabirleri nurlansın, makamları yüksek olsun, Allah-u Teâlâ Hazretleri'nin nice nice mânevî lütuflarına, ikramlarına nâil olsunlar diye;

Biz yaşayan mü'min kullar da Rabbimizin rızasına uygun yaşayalım, sevdiği kul olalım, rızası yolunu bulalım, rızası yolunda yürüyelim diye; sıhhat, afiyet, saadet ve selâmet üzere yaşayıp, Rabbimizin huzuruna sevdiği, razı olduğu kullar olarak varalım; sâdât ve meşâyihimizle beraber Firdevs-i A'lâ'ya bi-gayri hisâb dahil olalım diye, bir Fâtîha, onbir İhlâs-ı Şerif okuyalım, öyle başlayalım!.. Buyurun:

.....

a. Seriy-yi Sakatî Hz. Hakkında Bilgi

سَرَى السَّقَطِي

(Seriyyüni's-sakatiyyü) Bu zâtın ismi Seriy'dir. Sin-re-ye ile yazıldığı için eski yazıda, tarihi iyi bilmeyen kimseler bunu Sırrı diye okumuşlardır. Sırrı Sakatî filan diye geçmiştir bazı kitaplara. O yanlıştır, doğrusu Seriy; ye harfi şeddeli olmak üzere, Seriyyün.

Es-Sakatî de nisbesidir. Meslek ismi olmalıdır, Allahu a'lem. Bakmadım, lügatta belki de bulunmaz. Hani sakatât diyoruz, ciğer, böbrek vs. satan dükkânlara... Kim bilir ondan dolayı mıdır, yoksa başka bir sebeple midir, Sakatî denmiş. Başka kitaplara da bakıp, hayatını okuyup öğresek, daha iyi olur tabii.

Şu lugata bir bakıp söyleyelim: (Bâiu's-sakat) diyor; kalitesiz, küçük, ufak tefek sakatat satan kimseye sakatî denir diyor. Demek ki, öyle küçük bir dükkânı ve basit mallar satmak mesleği imiş.

Böyle bir meslek seçerlerdi, eskilerin adetlerindendi.

Ayakkabıcılık yapar, demircilik yapar; demirciyse haddad ismini alır. Veyahut kumaşçılık yapar, terzilik yapar... Meselâ, Somuncu Baba diyoruz, o ekmekçilik yapıyormuş. Yâni maksat, kimsenin hakkını yemeden elinin emeğiyle geçinmek. Onun için, her birisi bir meslek tutmuşlardır.

Bu zâtın ismi Seriyyün, yâni ye harfi şeddeli.

وَمِنْهُمْ سَرِيٌّ بِنُ الْمُغَلِّسِ السَّقَطِيِّ كُنْيَتُهُ أَبُو
الْحَسَنِ يَقُولُ إِنَّهُ خَالُ الْجُنَيْدِ وَأُسْتَاذُهُ صَحْبُ
مَعْرُوفٍ الْكَرْخِيِّ

(Ve minhüm seriyyünü'bnü'l-mugalles es-sakatiyyü, künyetühû ebü'l-hasen.) Künyesi Ebü'l-Hasen'miş, nisbesi Sakatî'ymiş, ismi Seriy imiş, babasının adı el-Mugalles imiş, sin ile.

(Yukälü: İnehû hâlü'l-cüneyd ve üstâzüh.) “Denilir ki: Bu Cüneyd-i Bağdâdî Hazretleri'nin dayısıydı ve üstadıydı.” Hem annesinin erkek kardeşi, o bakımdan dayısı; hem de hocası... Yâni, Cüneyd-i Bağdâdî mânevî terbiyesini bu üstaddan, bu zât-ı muhteremden almış.

(Sahibe ma'rûfen el-kerhiyye) “Ma'rûf-i Kerhî diye bilinen, tanınan meşhur şeyh ile sohbeti oldu, musahibliği oldu. Onun meclislerine müdavim oldu, onun ashabından oldu.”

Kerh, Bağdat'ın bir mahallesinin adıdır. Ma'rûf, o mübarek zâtın ismidir. Ma'rûf-i Kerhî, yâni Bağdat'ın Kerh mahallesine bağlı kimse demek. Kerh, hı harfiyledir. Yâni kerih kelimesiyle ilgili değil. Kerh, hı ile.

وَهُوَ أَوَّلُ مَنْ تَكَلَّمَ بِبَغْدَادَ فِي لِسَانِ التَّوْحِيدِ
وَحَقَائِقِ الْأَحْوَالِ

(Ve hüve evvelü men tekelleme bi-bağdâde fî lisâni't-tevhîd) “Seriyy es-Sakatî Hazretleri Bağdat'ta ilk defa Allah'ın vahdaniyetinin esrarı üzerine, vahdaniyetin lisanı konusunda konuşan kişidir.” Yâni, Allah'ın birliğine dair yüce mânâlar, sözler söyleyen kişilerin en evvellerinden biridir. Allah'ın birliğini anlatan, hikmetli sözler söyleyenlerin başında gelir.

(Ve'l-hakâikü'l-ahvâl) “Tasavvufa intisab eden, mânevî seyr-i sülûke giren bir insanın çeşitli hallerinin hakikatlerine, inceliklerine, gerçekliğine, esrârına dair ve tevhidin, Allah'ın birliğinin esrârına dair, sırlarına dair ilk defa konuşan kişilerden, bu konuda sözler söyleyen mübareklerin ilklerindedir.” demek istiyor.

وَهُوَ إِمَامُ الْبَغْدَادِيِّينَ وَشَيْخُهُمْ فِي وَقْتِهِ وَإِلَيْهِ
يَنْتَمِي أَكْثَرُ الطَّبَقَةِ الثَّانِيَةِ مِنَ الْمَشَايخِ
الْمَذْكُورِينَ فِي هَذَا الْكِتَابِ

(Ve hüve imâmü'l-bağdâdiyyîn) Bu Seriy es-Sakatî Hazretleri Bağdatlı evliyaullahın imamı, önderidir yâni. Hepsinin kendisine iktidâ ve iktibâ ettiği en büyüklerindedir.

(Ve şeyhuhüm fî vaktihî) Yâni ömrü oldukça, yaşadığı müddetçe onların şeyhi idi. Yâni Bağdat'ta onun üstüne insan yokmuş, hepsinin şeyhi ve üstadı ve imâmı bu imiş o zaman da... Yâni meşhur, en önde gelen, ileri kimseymiş Seriy es-Sakatî Hazretleri.

(Ve ileyhi yentemî ekserü't-tabakati's-sâniyeh) İkinci tabaka sòfîlere mensupların çoğu ona bağlanırlar, ona müntesibdirler, ondan el alıp devam etmişlerdir.

Biliyorsunuz tabaka tabaka ayırıyor sòfîleri, devir devir ayırıyor. Onun için kendi kitabına da Ebû Abdurrahmân Hazretleri, *Tabakätü's-Sûfiyye* demiş, *sûfîlerin tabakaları, yâni nesilleri, kuşakları* diyelim yeni tabirle. *Sûfîlerin kuşakları. İkinci kuşak, ikinci tabaka sùfîlerin, ekseriyeti bu zâta intisab etmiş, bağlanmışlardır, ona bağlanırlar.*

(Mine'l-meşâyihî'l-mezkûrîne fî hâze'l-kitâb) “Bu kitapta zikredilmiş olan meşhur şeyhlerden ikinci tabakaya mensublarının çoğu ona bağlanırlar.” Yâni düğüm noktası, dört yol ağzı, kaynak mahiyetinde bir şahsiyeti olan önemli bir kişinin hayatını okumaya başlamışız demek ki.

Bu beşincidir. Yirmi tane birinci tabaka, yirmi tane ikinci tabaka... Beş tabaka anlatacak bu kitap. Sağ olursak, biz de okuyup, hallerinden istifade etmeye çalışacağız.

سَمِعْتُ أَبَا الْحَسَنِ بْنِ مِقْسَمٍ الْمُقْرِيَّ بِبَغْدَادَ
يَقُولُ مَاتَ سَرِيُّ السَّقَطِيُّ سَنَةَ إِحْدَى وَخَمْسِينَ
وَمِائَتَيْنِ

(Semi'tü ebe'l-haseni'bni miksem el-mukri', bi'bağdâd, yekülü: Mâte seriyyüni's-sakatıyyü senetü ihdâ ve hamsîne ve mieteyn) “Bu Ebu'l-

Hasen Miksem el-Mukri' isimli şahıstan ben Bağdat'ta kendim duydum ki..." Her halde Ebû Abdurrahman es-Sülemi diyor, kitabı yazan. "Bağdat'ta ben o şahıstan duydum ki, Seriy es- Sakatî Hazretleri 251. hicrî senede vefat etmiş."

251 hicrî. Mîlâdî karşılığını nasıl bulacaktık?.. 251'i 33'e böleceğiz. [251: 33 = 7.6] Çıkan rakamı 251'den düşeceğiz. [251 - 7.6 = 243.4] 622'nin üstüne onu ekleyeceğiz. [622 + 243.4 = 865.4] Çünkü 622, mîlâdî rakamdır. Bu kamer takvimidir. Kamer takvimi, mîlâdî güneş takviminden ne kadar fark etmiş? 33 senede bir sene fark ettiğine göre, onu bulmak için kaç tane 33 var diye böleceğiz. Çıkan rakamı ilk önce 251'den düşeceğiz, kalanı ekleyince bu zâtın ne zaman vefat ettiği çıkar. Üç aşağı beş yukarı, bir rakam filan hata olabilir, [Mîlâdî 865 yılında vefat etmiş.]

Aslında bizi tabii bir oyuna getirmiş oluyorlar. Bizim kendi tarihimiz var, kendi kültürümüz var, kendi örfümüz var, kendi an'anemiz var... Bize onları bıraktırmışlar, kendilerininkini kabul ettirmişler ama, kendileri kendilerine özel bir şey varsa, onu bırakmamışlar muhterem kardeşlerim! Bu noktaya dikkatinizi çekerim.

Meselâ, İngiltere'ye gittim, İngiltere'de trafik soldan... Direksiyon ters... Bizimkine göre tamamen ters. Değiştirmemiş adamlar. Ölçüler tamamen farklı, metrik sisteme dahil değiller.

Hiç de hesaba uygun bir şey değil. Parmak, inç, ayak, yarda, bilmem ne filân... Bu usül gidiyorlar. Küsüratlı acaib bir sistem. Mesafe ölçüleri de bir şeye benzemiyor, hacim ölçüleri de bir şeye benzemiyor. Kilometre kullanmıyorlar, mil kullanıyorlar.

Hattâ Kardif şehrine doğru geçtik. Köprüden geçtik, levhalarda iki türlü yazı var. “Bu nedir?” dedim. Oranın kavmi başka bir kavimmiş, kraliçenin soyuymuş. Onun diliyle yazılmış, İngilizce de değil.

İngilizler başkalarına uymuyorlar, İngilizlerin içindeki o grup da başkasına uymuyor; kendi örfünü, kendi yazısını saklamağa çalışıyor ama, biz her şeyimizi bırakmışız, gitmişiz onlara benzemeğe, onların kapısına... Ne lüzum vardı? Yâni, mutlaka kendi değerlerimizi öğrenmeliyiz.

Şu bina ne kadar güzel!.. Biz istesek bir betonarme konferans salonunda bu dersi veremez miyiz? Veririz. Eyüp’ten başka bir semte gidemez miyiz? Gideriz. Ama burada, ecdadımızın sanat zevkini görüyoruz, güzelliğini görüyoruz, hassasiyetini görüyoruz. Tarihini yaşıyoruz, örfünü, adetini yaşıyoruz. Harem, selâmlık, sedir, örtüler vs. her şeyi bir başka türlü ve hakîkten güzel!.. Taraftar olduğumuz için, tarafgir olduğumuz için değil de, gerçekten güzel!.. Gerçek güzel...

Şu Eyüp semti, kim bilir bir zamanlar ne kadar güzel bir semt idi ki, böyle dalgasız bir deniz girintisi, tertemiz bir su... İki tarafında paşaların yalıları, sahabe-i kiram kabirleri, mesire yerleri, gayet güzel yerlermiş. Koruyamamışız, en çirkin yerler olmuş. Gitmiş hristiyanların Beyoğlusı, Moda'sı, Adası korunmuş, onlar güzel kalmış.

Halbuki, emsalsiz bir güzel yer burası... Bizanslılar Altın Boynuz derlermiş. Boynuz gibi, böyle karanın içine girdiği için; ama altın gibi de güzel, kıymetli olduğundan Altın Boynuz demişler buraya... Biz artık ne boynuzu diyeceğiz bilmiyoruz. Yâni o kadar kirlenmiş, o kadar pislenmiş... Neden? Koruyamamışız.

Şurada, iki adım aşağıda sahabe kabirleri vardır, sadrazam kabirleri vardır, şâhâne eserler vardır, her birisi açık müzedir; koruyamamışız. Biz korumak üzere bir hamle yapmış oluyoruz yâni... Eyüp semtimizi koruyalım diye ama, bizden önce çoktan harab olmuş zaten... Zâten mahvedilmiş. Artık mahvedilmişî düzeltmeğe çalışacağız.

Tarih de öyle... Bizim dedelerimizin kamerî takvimi varken, bu değişmiş. "Efendim, senenin içinde dönüyormuş." Dönmesi de güzel!.. Bütün aralık aylarının hep kar, kış, kıyamete gelmesi mi daha adaletli; yoksa Ramazan'da olduğu gibi yaza, kışa, sonbahara, her mevsime geçmesi mi daha adaletli?..

Bu daha güzel!.. Hem yazın, hem sonbaharda, hem ilkbaharda, hem kışta, insan ömrü oldukça, 33 senede Ramazan'ı her mevsimi yaşıyor. Yaz da oruç tutuyor, kış da oruç tutuyor, ilkbaharda da oruç tutuyor, sonbaharda da oruç tutuyor. Bu da bir başka güzellik, değişik bir şey işte...

Bunları tutabilmeliydik. Kılık kıyafetimizi, örfümüzü, el öpmemizi koruyabilmeliydik. El öpmeyi bile değiştirmişiz. El sıkmayı değiştirmişiz, musafahayı tokalaşma yapmışız. Yâni, adamlar kertenkele deliğine girseler, taklid olsun diye, biz de peşinden girecek hale düşmüşüz yâni... Hippileşmişler, hippileşmişiz... Yamalı elbiseler giymişler, yamalı elbise giymişiz... Yırtık paçalı giymişler, yırtık paçalı giymeye başlamışız... Yâni başlıyorlar.

Yeni elbiseyi, blucini götürüyor, taşıyor, eskitiyor, öyle satıyor. Paçasını yırtıyor, dizini yırtıyor, öyle giyiniyor. Yâni moda diye... Boynuna, kulağına, başına, saçına muhtelif şeyleri tangır tungur takıyor, öyle geziyor; bizimkiler de aynen taklid ediyor. Gazeteler de teşvik ediyor.

Bugünkü gazete vardı, bir çeşit mantar varmış, onu içen sosyete keyif buluyormuş, 8-10 saat devam ediyormuş. Reklamını yapıyor gazete, resmini veriyor, nereden alacağını söylüyor. Yâni modayı teşvik ediyor, Türkiye'nin müslüman ahalisi afyon müptelası olsun diye, en büyük tirajlı gazete onun reklamını yapıyor. Örtmesi gerekirken reklamını yapıyor.

Kim Allah'ın yoluna yardım edecek?

مَنْ أَنْصَارِي إِلَى اللَّهِ

(الصّف: ١٤)

(Men ensârî ila'llâh) “Allah'ın yolunda yürürken kim bize destekçi olacak?” (Saf, 61/14)

Destekçi olanlar da var el-hamdü lillâh ama, destekçi olmak için çok şeyleri bilmek lâzım, çok azimli olmak lâzım! Faydalı olabilmek için, çok kuvvetli olmak lâzım!..

Allah hepimize din-i mübîn-i İslâm'a en güzel tarzda hizmetler etmeyi nasîb etsin...

وَأَسْنَدَ الْحَدِيثِ

(Ve esnede'l-hadîs) Hadis de rivâyet etmiştir. Yâni, hadis râvîleri arasına ismi girecek şekilde, usûlüne uygun hadis almış, hadis nakletmiş. Hadis nakletme işlemi içinde fonksiyon görmüş bir kimsedir Seriy es-Sakatî Hazretleri.

Kitabı yazan Ebû Abdurrahman es-Sülemî, biliyorsunuz bir şahsı anlatırken, ismiyle, künyesiyle, beldesiyle ilgili mâlumat veriyor; hadis rivâyet etmişse onu söylüyor, bir hadisini örnek veriyor. Yâni şerefini göstermek için. Bak ulûm-i şer'iyye ile meşgul olmuş bir kimse diye örnek vermek için. Burada da öyle yapacak şimdi.

(Ve esnede'l-hadîs) “Hadis de isnad etmiştir, yâni hadis rivâyet etmiştir. Bu Seriy es-Sakatî Hazretleri, hadisçilerdendir.” Hangisi o hadis:

b. Lâ havle ve lâ kuvvete illâ bi'llâh Sözü

أَخْبَرَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الْمُطَلِّبِ الشَّيْبَانِي

بِالْكُوفَةِ حَدَّثَنَا الْعَبَّاسُ بْنُ يُوسُفَ الشَّكَلِيُّ

حَدَّثَنَا سَرِيُّ السَّقَطِيُّ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مَعْنٍ

الْغِفَارِيُّ حَدَّثَنَا خَالِدُ بْنُ سَعِيدٍ عَنْ أَبِي زَيْنَبٍ

مَوْلَى حَازِمِ بْنِ حَرْمَلَةَ عَنْ حَازِمِ بْنِ حَرْمَلَةَ

الْغِفَارِيُّ صَحِبُ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

قَالَ مَرَرْتُ يَوْمًا فَرَأَنِي رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ

وَسَلَّمَ فَقَالَ

TS. 48/1 (Ahberanâ muhammedü'bnü abdi'llâhi'bni'l- muttalibe's-şeybânî...)

Kûfeliymiş, Bağdat'a yerleşmiş, orada hadis nakletmiş, çok kimselere faydası olmuş.

İnsanlar bundan birçok hadisler de yazmışlar, “Kûfe’de bundan duydum ki, (*haddesenâ el-abbâsü’bnü yûsufe’ş-şekliyyü*) dedi. *Yâni Bu şahıs bana rivâyet etti dedi.*

(*Haddesenâ seriyü’s-sakatiyyü*) dedi, *yâni Seriy es-Sakatî bana rivâyet etti dedi. Seriy Hazretleri, tercüme-i halini okuduğumuz kişi nereden almış?..*

(*Haddesenâ muhammedü’bnü ma’nin el-gıfârî*)

Muhammedü’bnü Ma’n el-Gıfârî’den almış o da. Bu mübarek kimmiş?.. Medineliymiş, babasından ve birçok kimselerden rivâyet etmiş. Güvenilir bir kimseymiş. 198 senesinde vefat etmiş filan diye aşağıda bilgi var. Seriy es-Sakatî’nin kendisinden dinlediği şahıs.

(*Haddesenâ hâlidü’bnü’s-saîd an ebî zeyneb mevlâ hâzimi’bni hermeleh, an hâzimi’bni hermelete’l-gıfârî*) *Bu şahısların aşağıda isimleri var, hayatları hakkında bilgi var.*

En sonuncu isim, Hâzim ibn-i Hermele ibn-i Mes’ud el-Gıfârî, sahabîdir. (*Sahibü rasûlü’llâh SAS*) *Yâni, Rasûlüllah SAS’in ahabından idi. Sahib, sahabî mânâsına.*

(Kàle: Merertü yevmen feraânî rasûlü'llàh SAS)
Bu sahabi, yâni Hâzım ibn-i Hermele el-Gıfârî
Hazretleri RA diyor ki: “Ben bir gün geçiyordum,
beni Rasûlüllah SAS gördü, (fekàle) dedi ki:¹

يَا حَازِمُ أَكْثَرُ مِنْ قَوْلٍ لَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ
فَإِنَّهَا مِنْ كُنُوزِ الْجَنَّةِ

(د. عن حازم بن حرملة)

(Yâ hâzim!) Bana hitap etti, ‘Yâ Hâzim!’ dedi.
(Eksir min kavli lâ havle ve lâ kuvvete illâ
bi’llâh.) ‘Lâ havle ve lâ kuvvete illâ bi’llâh
sözünü çok söyle! Bunu söylemeye çok müdavim
ol! (Feinnehâ min künûzi’l-cenneh.) Çünkü bu
söz, cennetin hazinelerindedir. Lâ havle ve lâ
kuvvete illâ bi’llâh’ı çok söyle, çünkü bu söz
cennetin hazinelerindedir.’ dedi.”

---

¹ İbn-i Mâce, Sünen, c.XI, s.275, no:3856; Şeybânî, el-Âhâd
ve’l-Mesânî, c.IV, s.235, no:2394; Deylemî, Müsnedü’l-Firdevs,
c.V, s.356, no; 8524; İbn-i Abdi’l-Ber, el-İstiâb, c.I, s.92; Mizzî,
Tehzîbü’l-Kemâl, c.V, s.320, no:1060; Ebû Nuaym, Hilyetü’l-
Evliyâ, c.I, s.357; Hâzım ibn-i Harmele RA’dan.

Taberânî, Mu’cemü’l-Kebîr, c.IV, s.132, no:3899; Taberânî,
Mu’cemü’l-Evsat, c.II, s.266, no:1943; İbn-i Ebî Şeybe, Musannef,
c.XIII, s.516, no:36410; Heysemî, Mecmaü’z-Zevâid, c.X, s.119.
no:16899; Ebû Eyyûb el-Ensârî RA’dan.

Ahmed ibn-i Hanbel, Müsned, c.V, s.159, no: 21453; Neseî,
Sünenü’l-Kübrâ, c.VI, s.96, no:10186; Beyhakî, Şuabü’l-İman,
c.III, s.240, no:342; İbn-i Hibbân, Sahîh, c.II, s.194, no:449;
Bezzâr, Müsned, c.II, s.91, no:3966; Hatîb-i Bağdâdî, Tarih-i
Bağdad, c.XII, s.438, no:6903; Ebû Zerr-i Gıfârî RA’dan.

Kenzü’l-Ummâl, c.I, s.455, no:1965; Keşfü’l-Hafâ, c.I, s.167,
no:502; Câmiü’l- Ehâdîs, c.XXIII, s.223, no:25885.

Ne demek? (Lâ havle ve lâ kuvvete) Hiç bir havl ü kuvvet yoktur, (illâ bi'llâh) ancak Allah'ın gücü, kuvveti vardır, Allah izin verirse vardır, Allah'ın verdiği güç kuvvettir. Yâni, Allah dilemezse hiç bir şey olmaz, her şey Allah'ın kudreti altındadır. Dilerse olur, dilemezse olmaz. Lâ havle ve lâ kuvvete illâ bi'llâh, cennetin hazinelerinden bir hazinedir.

Cennetin hazinesi nasıl olur? Yâni, cennete insanı götüren bir hazine gibi kıymetli mânâsına gelebilir; daha başka esrârengiz mânâları olabilir.

c. İnsanı Cennete Götüren Kısa Yol

سَمِعْتُ جَعْفَرَ بْنَ مُحَمَّدٍ بْنِ نَصِيرٍ يَقُولُ يَقُولُ سَمِعْتُ
الْجُنَيْدَ يَقُولُ سَمِعْتُ السَّرِيَّ يَقُولُ أَعْرِفُ طَرِيقًا
مُخْتَصِرًا قَصْدًا إِلَى الْجَنَّةِ قُلْتُ مَا هُوَ فَقَالَ لَا
تَسْأَلُ أَحَدًا شَيْئًا وَلَا تَأْخُذُ مِنْ أَحَدٍ شَيْئًا وَلَا
يَكُونُ مَعَكَ شَيْءٌ تُعْطَى مِنْهُ أَحَدًا

TS. 49/3 (Semi'tü ca'fere'bne muhammedi'bni nusayr, yekülü: Semi'tü'l-cüneyd, yekülü: Semi'tü's-seriyye, yekülü: A'rifu tarîka muhtasiran kasden ile'l-cenneh) Cafer ibn-i Muhammed ibn-i Nusayr demiş ki: "Ben Cüneyd-i Bağdâdî'den şöyle duydum, Cüneyd-i Bağdâdî: 'Seriyye'den şöyle işittim...' dedi." Seriy, dayısı oluyor. Seriy es-Sakatî.

Dayısından şöyle duymuş Cüneyd-i Bağdâdî ve rivâyet etmiş o şahsa:

(A'rifu tarîka muhtasiran kasden ile'l-cenneh) “Ben cennete kısa ve tam doğru giden bir yol biliyorum.” *(A'rifu) biliyorum, (tarikan) bir yol, (muhtasiran) kısa bir yol, (kasden ile'l-cenneh) yâni cennete götüren, cennete vâsıl eden kısa bir yol biliyorum.*” dedi. *(Fekultü: Mâ hüve?)* “Nedir bu yol?” diye dayısına sormuş Cüneyd-i Bağdâdî.

(Fekâle) Cüneyd'e dayısı Seriy Hazretleri dedi ki: (Lâ tes'elü ehaden şey'â, ve lâ te'huzu min ehadin şey'â, ve lâ yekûnü meake şey'un tü'tî minhu ehadâ) “Bu yol:

Kimseden hiç bir şey istemezsin. *(Lâ tes'elü ehaden şey'â)* Hiç bir kimseden hiç bir şey istemezsin. İstemek yok. *(Ve lâ te'huzu min ehadin şey'â)* Ve hiç bir kimseden hiç bir şey almazsın. Almak da yok. *(Ve lâ yekûnü meake şey'un)* Yanında da hiç bir şey olmamasıdır. *(Tü'tî minhu ehadâ)* Birisine verecek paranın pulun da olmamasıdır.” Yâni, “Yanında bir şey olmayacak, kimseden bir şey istemeyeceksin, bir kimse bir şey verirse de almayacaksın! İşte bu cennete giden kısa, kestirme bir yoldur.” buyurmuş.

Bizim büyüklerimiz de, hocalarımız da, bu gibi büyüklerin sözlerinden, hadis-i şerîflerden, ayet-i kerimelerden almışlar, demişler ki:

(Lâ talebe) “İstemek yok.” Ama ilâve etmişler: *(Ve lâ redde)* “Verilirse, reddetmek de yok! İstemek yok, gelirse reddetmek de yok.”

Onu şuradan çıkartmış olsa gerek büyüklerimiz:

Bir gün Peygamber SAS Abdullah ibn-i Ömer RA'ya bir şey vermiş, buyur diye. O da:

“—Yâ Rasûlallah! Benim ihtiyacım yok, bir başkasına ver!” filan gibi, verilen şeyi kabul etmek istememiş.

Onun üzerine Peygamber Efendimiz diyor ki:

“—Ey delikanlı! Sen bir şey istemedен Allah sana bir şey verirse, al, reddetme!” diyor.

Onun için, büyüklerimiz demişler ki: (Lâ talebe ve lâ redd) “Bizim tarikatımızda istemek yok ama, verilirse reddetmek de yok. İkramı da reddetmek yok...”

İstemeyin diye Peygamber Efendimiz'in hadis-i şeriflerinde o kadar tavsiye olmuş ki, birisi devesinin üstündeyken kamçısı yere düşse istememiş. Yâni “Şunu aşağıdan uzatıver bana!” dememiş. Halbuki deve yüksektedir, üstüne çıkmış adam. Oradan aşağıya inmek de zordur, binmek de zordur. Deveyi ıhtırmak da zordur, kaldırmak da zordur. Ama ıhtırmış, kaldırmış, kamçıyı kendisi almış, başkasından istememiş. İstememeye bu kadar riâyet etmişler, istemeyin diye SAS Efendimiz tavsiye ettiği için. Onun için istemek yok ama, verilince reddetmek de yok.

Bir de bizim arkadaşlar arasında yaşanılmış bir olay var: Birisi birisine bir şey ikram etmiş, “Buyur!” diye.

O da demiş:

“–Teşekkür ederim, Allah râzı olsun, almayayım.” Reddetmiş yâni, kabul etmemiş. Onun üzerine ötekisi: “–Buyur yâ, al al...” filan demiş.

O da:

“–Teşekkür ederim.” filan demiş gene.

Onun üzerine o da demiş ki: (*Lâ talebe ve lâ red*) *Yâni:*

“–İstemek de yok, reddetmek de yok, halbukisen reddediyorsun.”

Ötekisinin de her halde verilen şey hoşuna mı gitmedi... Herkesin mazereti olabilir. Hani midesi rahatsız olur, oruçlu olur, oruçlu olduğunu söylemek istemez filan... O da demiş ki: (*Lâ talabe, ve lâ redde, ve lâ ısrâr*) *Yâni, o da onu eklemiştir:*

“–İstemek de yok, reddetmek de yok, ısrar etmek de yok!” *Canına tak dedi demek ki, o da öyle demiş.*

Ama Seriy Hazretleri ne diyor:

“–Cennete giden kestirme bir kolay yol biliyorum...” “–Nedir o?” diye sorunca Cüneyd-i Bağdâdî;

“–Yanında hiç bir şeyin olmayacak; kimseden bir şey almayacaksın, birisine verecek bir şey de olmayacak.” diyor.

Yâni, böyle tam fakir, tam artık kabre konulsa, geride mirası kalmayacak gibi, böyle düşünmüş yâni, öyle istemiş. Yâni, mala karşı ne kadar gözleri tok insanlar.

d. Seriy-y-i Sakatî Hazretleri'nin Tevazuu

وَبِإِسْنَادِهِ قَالَ سَمِعْتُ السَّرِيَّ يَقُولُ مَا أَرَى لِي

عَلَى أَحَدٍ فَضْلًا وَقِيلَ وَلَا عَلَى الْمُخَنَّثِينَ

قَالَ وَلَا عَلَى الْمُخَنَّثِينَ

TS. 49/4 (*Ve bi-isnâdihî kâle semi'tü serîyye yekül*) Aynı senedle, aynı rivâyet zinciriyle, "Seriy-yü's-Sakatî'nin şöyle dediğini duydum." diyor gene. Kim duymuş? Cüneyd-i Bağdâdî râvi. Cüneyd-i Bağdâdî Serî Hazretleri'nin şöyle dediğini duymuş. Yâni dayısı olan Serî es-Sakatî'nin.

Tabii biz bu isimlerde umûmiyetle elif-lâm kullanmaya alışık değiliz, Araplar elif-lâm kullanır. Serî es-Sakatî. İranlılar elif-lâm'ı bilmezler, biz İran usûlünü de almışız, biz Seriy-y-i Sakatî deriz, Cüneyd-i Bağdâdî deriz. Halbuki Arapça'sı Cüneydüni'l- Bağdâdîyyü. Onun için biz Farsça'nın kestirme tarafına gitmişiz, Seriy-y-i Sakatî diyoruz. Osmanlıca o tarafa kaymış, yâni Farsça'ya fazla kaymıştır. Seriy-y-i Sakatî, Cüneyd-i Bağdâdî'den duymuş diyoruz. Halbuki Arapça usûle göre söyleyecek olursak: "Seriy-yüni's-Sakatiyyü, Cüneydüni'l- Bağdâdî'den şöyle duydu." filan dememiz lâzım gelecek yâni.

(Mâ erâ lî alâ ehadin fadlen) “Kendim üzerinde, kendimde hiç bir kimsenin üstünde bir üstünlük, fazlalık görmüyorum, hiç bir fazilet görmüyorum kendimde...” buyurmuş Seriyi-i Sakatî. Şaşırmış tabii dinleyenler.

(Kîle) denilmiş ki: (Ve lâ ale'l-muhannesîn?) “Muhanneslerden de mi üstün görmüyorsun kendini?”

(Kâle: Ve lâ ale'l-muhannesîn) “Evet, muhanneslerden de üstün görmüyorum.”

Muhannes ne demek? Muhannesesi her halde eskiler biliyordu

ki, halk şiirine bile girmiş. Bir halk şairinin dörtlüğü var, diyor ki:

Muhannesin karnı doysa pilava;

Hayrı, bereketi tavada sanır.

Üç kuruşluk bir mum alsa, yandırsa;

Cümle kâinâtı ziyâda sanır.

Anlaşılan muhannes, kötü huylu bir kimse filan demek. Tabii eğri büğrü şeylere muhannes derlermiş Araplar lügatta baktığımızı göre. Kadın gibi erkeğe muhannes derlermiş. Erkek gibi değil de, mert değil de, namert olan kimseye, kadın gibi olanlara muhannes derlermiş.

Halk tabiri olarak da, yâni birbirlerine küfredecekler, kızdıkları, kavga ettikleri zaman kahpe derler, kötü sözler söylerler, herhalde öyle bir şeydir muhannes.

Makbul olmayan insanlara verilen bir isim anlaşılır.

“—Muhanneslerden de üstün görmüyor musun kendini?” demişler,

“—Hayır, onlardan da üstün görmüyorum.” demiş Serî Sakatî.

Bu da tevâzûunu gösteriyor büyüklerimizin. Tabii onun kötü huyunu beğendiği için demiyor böyle. Kendisinde Allah-u Teâlâ Hazretleri’ne dair bir a’mâl-i sâlihâ, ona dair bir kulluk yapmış olma durumunu görmediği için söylüyor. Yâni Allah’a karşı kulluğunda mütevâzılığında, kusurlu gördüğünden kendisini söylüyor.

Buna benzer bir söz İmâm-ı Rabbânî Efendimiz’den de nakledilmiştir:

“—Kendimi bütün insanlardan aşağı görüyorum.” demiş. Demişler ki:

“—Şu Frenklerden de mi?.. Hindistan’a ticarete gelen Frenklerden de mi aşağı görüyorsun?”

“—Evet, onlardan da aşağı görüyorum.”

Mü’min kâfirden üstündür. Yâni ne kadar aşağı olsa, mü’min kâfirden üstündür. Niye öyle şey yapıyor?.. İşte, Allah’a güzel kulluk yapamadığından, kendisinin yapamadığını düşündü- ğünden, “O kâfir hiç olmazsa cahil, bilmiyor. Ben biliyorum da niye yapamıyorum?..” filan diye bir te’vil yoluyla, demek ki kendisini hor görüyorlar. Tevazû tabii.

Tevazù gösterene ne olur?

مَنْ تَوَاضَعَ لِلَّهِ رَفَعَهُ اللَّهُ وَمَنْ تَكَبَّرَ وَضَعَهُ اللَّهُ

(حل. عن أبي هريرة) (ابو نعیم عن عمر)

RE. 414/5 (*Men tevâdaa li'llâhi refaahu'llâh*)²
“Kim mütevâzî olursa Allah onu yükseltir. (Ve men tekebbere vadaahu'llâh.) Kim kibirlenirse, kendisini başkasından üstün görürse, onu da Allah indirir, alçaltır.”

Onun için, hakiki bir tevâzu duygusu içinde yaşadıklarından mübarekler kendilerini herkesten hor görmüşler, kimsenin üstünde bir üstünlükleri, faziletleri olmadığını düşünmüşler ama, gerçek öyle mi? Gerçek öyle değil! Çok büyük alimler, çok kıymetli insanlar ama, kendileri kendilerinde varlık görmüyorlar, ve kendilerinde kibir olmadığından, ücub olmadığından böyle söylüyorlar.

---

² Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.V, s.139, no:4894; Hz. Aişe RA'dan. Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.VI, s.276, no:8140; Kudâî, *Müsnedü's-Şihâb*, c.I, s.219, no:335; Hatîb-i Bağdâdî, *Târih-i Bağdad*, c.II, s.110, no:504; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.VII, s.129; Hz. Ömer RA'dan.

Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.VI, s.277, no:8144; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, I, s.46; Ebû Hüreyre RA'dan.

Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.III, s.76, no:11742; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.II, s.358, no:1109; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimâşk*, c.XII, s.10; Ebû Saîd el-Hudrî RA'dan.

İbn-i Ebî Şeybe, *Musanef*, c.XIII, s.333, no:35808; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimâşk*, c.XXI, s.438; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.I, s.202; Selmân-ı Fârisî RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.III, s.112, no:5730, 5735-5738; *Keşfü'l-Hafâ*, c.II, s.242, no:2445; *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.XX, s.179, no:21841-21844; RE. 414/5.

e. Kaçan Virdin Telâfisi

وَبِهِ قَالَ سَمِعْتُ السَّرِيَّ يَقُولُ إِذَا فَاتَنِي
جُزْءٌ مِنْ وَرْدِي لَا يُمَكِّنُنِي أَنْ أَقْضِيَهُ أَبَدًا

TS.50/5 (Ve bihî kâle: Semi'tü's-seriyye yekül) Aynı senedle yine Cüneyd-i Bağdâdî'den gelen rivayetle, Seriy'in şöyle dediğini duymuş Cüneyd-i Bağdâdî:

(İzâ fâtenî cüz'ün min virdî, lâ yümkinunî en akdiyehû ebedâ.) “Benim okumakta olduğum zikirlerimden, virdlerimden bir şey kaçtı mı, yapamadım mı artık onu yerine getirmem, ödemem asla mümkün olmaz.” öyle dermiş.

Her kulun, dervişin günlük zikirleri vardır, duaları vardır, evradı vardır. Yâni, “Onu bir okuyamadım mı artık onu ödemem mümkün değil.” dermiş. Yâni sonradan okusa kıymeti yok, vakti geçse eskisi kadar kıymeti yok diye, “Kaçtı mı, artık onu herhangi bir şekilde ödemem asla mümkün değil.” buyurmuş. Yâni, bu dikkatle evradlarına, zikirlerine bağlı olmuşlar.

Bizim kardeşlerimizse, dervişlik vazifesini, zikir vazifesini, alıyorlar; yapamıyor, yapmıyor.

“—E niye yapamadın?..”

Hiç bir sebep yok. Sabahtan akşama geniş vakit var, akşamdan sabaha geniş vakit var, yapamıyor. Neden yapamıyor?.. Şeytan iyi şeyi yaptırmamak için binbir tane oyun oynuyor, bahane buluyor.

Gazete çıkıyor karşısına, televizyondan film çıkıyor, arkadaş geliyor, mâlâyânî konuşuluyor, zamanlar harcanıyor oyunla, eğlenceyle... Ama asıl evrad, ezkâr, hayırlı ibadetler, taatler ihmale uğrayabiliyor.

O nedir?.. Şeytanın bir aldatmacası ve oyunudur. O oyuna gelmemek, bu titizlikte olmak lâzım! Yâni evradından, ezkârından, günlük dervişlik vazifelerinden hiç bir şeyi kaçırmamaya çok dikkat etmek lâzım!..

f. Uzletin Faydası

سَمِعْتُ أَبَا بَكْرٍ مُحَمَّدَ بْنَ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ شاذَانَ
الرَّازِيَّ يَقُولُ سَمِعْتُ أَبَا عُمَرَ الْأَنْمَاطِيَّ يَقُولُ
سَمِعْتُ الْجُنَيْدَ يَقُولُ سَمِعْتُ السَّرِيَّ يَقُولُ مَنْ
أَرَادَ أَنْ يَسْلَمَ دِينَهُ وَيَسْتَرِيحَ قَلْبَهُ وَبَدَنَهُ وَيَقِلَّ
غَمُّهُ فَلْيَعْتَزِلِ النَّاسَ لِأَنَّ هَذَا زَمَانُ

عُزْلَةٍ وَوَحْدَةٍ

TS. 50/6 (Semi'tü ebâ bekrin muhammede'bne abdi'llâhi'bni şâzân er-râziyye, yekülü: Semi'tü ebâ umere'l-enmâti, yekül: Semi'tü'l-cüneyd, yekül) Başka bir rivâyet zincirinde yine Cüneyd'e geldi. (Semi'tü's-seriyye yekül) "Duydum ki dayım Seriiy-i Sakati şöyle diyordu, şöyle dediğini duydum:

(Men erâde en yesleme dînuhû, ve yesterîha kalbühû ve bedenühû, ve yekille gammuhû, felya'tezili'n-nâse li-enne házâ zamânü uzletin ve vihdeh.)

Buyurmuş ki Seriy Hazretleri:

(Men erâde en yesleme dînuhû) “Dininin selâmette olmasını kim istiyorsa; (ve yesterîha kalbühû) ve kalbinin rahat olmasını, istirahatte olmasını kim istiyorsa; (ve bedenühû) vücudu ve kalbi, yâni bedeni ve gönlünün rahat olmasını kim istiyorsa; (ve yekille gammühû) gamının üzüntüsünün, tasesinin da az olmasını kim istiyorsa (felya'tezili'n-nâs) insanlardan uzlete çekilsin, ayrılısın! (Li-enne házâ zamânü uzletin ve vihdetin) Çünkü bu zaman uzlet zamanıdır, tek başına durma zamanıdır.” demiş o zaman için, kendi zamanı için.

O zaman insanlara karışma zamanı değildi, çünkü insanlar dini bakımdan zayıflamışlar, konuşuldu mu, sohbet edildi mi, insanın başına günahlar yağar. En iyisi uzlete çekilip ibadet etmek, tek başına durmak... Zaman o zamandır demiş. “Kim dini selâmette olsun, kalbi ve bedeni yâni gönlü ve vücudu müsterih olsun, gamı az olsun istiyorsa, olsun diye arzusu varsa, onu temennî ediyorsa insanlardan ayrılısın, çünkü bu zaman uzlet, tek başına kalma zamanıdır.” demiş.

Tabii bu zât 251'de vefat etmişti. İşte tabii 130 senesinde Emeviler yıkıldı, ondan sonra Abbasiler başa geçti.

Tabii saltanat, fitneler, çeşitli fırkalar, fırkaların birbirleriyle çekişmesi, rafızîler, İranlılar, zerdüştiler, zındıklar, bozuk, sapık fırkalar, onların şeyleri... Belki o zaman böyle bir hayli mücadeleli zaman olmuş olabilir.

Bu günlerde İmam-ı Azam Efendimiz'in hayatını okuyorum, onun zamanı da öyle. Fırtınalı, mücadeleli, çeşitli fırkaların olduğu zaman... Tabii o zamanda bu gibi hallerde dini selâmette olsun diye insanın kenara çekilmesi lâzım. Gönlü ve bedeni rahat olsun diye, yâni gönlü yıkılmasın diye, bedeni de sopayla, yarayla zarar görmesin diye, gamı kederi az olsun diye kenara çekilip ibadet ve taatiyle kendi başına meşgul olması lâzım öyle durumlarda.

Tabii insanların arasına insan niçin çıkar?.. İki ana sebeple çıkar: Bir; onlardan istifade etmek için çıkar. Buraya niye geldik?.. İlimden istifade edelim diye. Camiye niye gidiyoruz?.. Allah'ın emridir diye. Falanca yerde niye toplanıyoruz?.. E mübarek bir toplantı diye. İstifade etmek için çıkar insan.

Veyahut istifade ettirmek için, nasihat etmek için çıkar. Falanca yere gidiyor nasihat ediyor, filanca yere gidiyor nasihat ediyor, "Böyle etmeyin, şöyle yapmayın!" diyor. Kahvehâneye giriyor, "Burayı bırakın camiye gelin!" diyor meselâ. Yâni iki sebeple gidebilir. Ya, kendisi din ve iman ve sevap bakımından bir şey kazanacağı yere gider, ya da dini ve imanı sevap kazanacaktır diye git cihad et, dilinle hakkı söyle filan diye şey yaptığı için gafilere, cahillere onu anlatmak için gider.

Bu iki şart olmadığı zaman, iki sebep, iki ortam olmadığı zaman evinde durup kitap okumalı, Kur'an öğrenmeli, ezberlemeli, Tefsir okumalı, Hadis okumalı insan. Başu dinç olur, dini salim olur, gönlü rahat olur, bedeni rahat olur, gamı az olur. Her zaman için olabilen, her bölge için insanın düşünüp karar verebileceği bir şey.

g. Dünyadan Gerekli Beş Şey

سَمِعْتُ مُحَمَّدَ بْنَ الْحَسَنِ الْبَغْدَادِيَّ يَقُولُ حَدَّثَنَا
أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ صَالِحٍ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ
عَبْدُونَ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْقُدُّوسِ بْنِ الْقَاسِمِ قَالَ
سَمِعْتُ السَّرِيَّ يَقُولُ كُلُّ الدُّنْيَا فُضُولٌ إِلَّا خَمْسُ
خِصَالٍ خُبْزٌ يُشْبِعُهُ وَمَاءٌ يُرْوِيهِ وَثَوْبٌ يَسْتَرُهُ
وَبَيْتٌ يَكِنُّهُ وَعِلْمٌ يَسْتَعْمَلُهُ

TS. 50/7 (Semi'tü muhammede'bne haseni'l-bağdâdiyye, yekül: Haddesenâ ahmedü'bnü muhammedi'bni sâlih; haddesenâ muhammedü'bnü abdûn; haddesenâ abdü'l-kuddûsi'bni'l-kâsım, kâle: Semi'tü's-seriyye, yekül) Evet, Abdü'l-Kuddûs ibn-i Kasım'dan rivâyet edilmiş bu sefer ki, Seriyy-i Sakatî şöyle derken duymuş o zât-ı muhterem:

(Küllü'd-dünyâ fudülün, illâ hamsü hısâlin: Hubzün yüşbiuhû, ve mâun yurvîhi, ve sevbün yesterihu, ve beytün yukinnühû, ve ilmün yesta'miluhû.)

(Küllü'd-dünyâ fudûlün) “Dünyanın hepsi boştur, fazladır, lüzumsuzdur, (illâ hamsü hısâlin) şu beş şey müstesnâ:

1. (Hubzün yüşbiuhû) Karnını doyuracak bir ekmek.” Bu lâzım! Doyuracak bir ekmek.

2. (Ve mâun yurvîhi) “Susuzluğunu gidecek, kaldıracak bir su.

3. (Ve sevbün yesterihu) Çıplaklığını örtecek bir elbise.” Evet, ekmek lâzım, su lâzım, elbise lâzım!

4. (Ve beytün yukinnühû) “İçinde kendisini saklayıp barındıracak bir ev...” O da şart, o da fazla değil, boş değil.

5. (Ve ilmün yesta'miluhû) “Ve kendisini sevkedecek bir ilim...” Bu da lâzım. Yâni ne yaparsa sevap kazanır, bunu bilir de, ona ittiba ettiği zaman sevap kazanırsa; böyle bir ilim lâzım.

Ekmek, su, elbise, ev, ilim... Beş şey sayıyor: Ekmek, su, az bir elbise, ev, ilim. “Doğrusu dünyanın hepsi boştur, fazladır, lüzumsuzdur.” diyor.

h. Tevekkülün Hakîkati

وَبِهِ قَالَ وَقَالَ السَّرِيُّ التَّوَكَّلُ الْإِنْخِلَاءُ مِنْ
الْحَوْلِ وَالْقُوَّةِ

TS. 50/8 (Ve bihî kâle) Aynı rivâyet zincirinden gene o şahıs, en son râvi demiş ki: (Ve kâle seriyyü) Serî şöyle söyledi: (Et- tevekkelü el- inhılâu mine'l-havli ve'l-kuvveh) “Tevekkül

kuvvetten ve havlden, güçten, kuvvetten kendisini sıyırmaktır, sıyrılmaktır. Tevekkül budur.”

Tevekkül, tabii Allah’a dayanmak demek, Allah’ı kendisine vekil edinmek demek, “Yâ Rabbi ben aciz kaldım, sen güç kuvvet sahibisin, ben senin kulunum, seni vekil edindim, sana iltica ediyorum, sen benim işimi yaparsın diye ona dayanmak demek tevekkül.

Tabii asıl tevekkül nedir? (*El-inhîlâu mine’l-havli ve’l-kuvveh*) Havl ü kuvvetten kendisini hal edip çıkarmaktır diye tarif etmiş. Yâni kendisi bir şey yapacağım diye çırpınmamak veya teslim olmak gibi bir mânâyı anlatmak istemiş, Allahu a’lem...

i. Evliyâullahın Ahlâkı

وَبِإِسْنَادِهِ قَالَ سَمِعْتُ السَّرِيَّ يَقُولُ أَرْبَعٌ مِنْ
أَخْلَاقِ الْأَبْدَالِ إِسْتِقْصَاءُ الْوَرَعِ وَتَضْحِيحُ
الْإِرَادَةِ وَسَلَامَةُ الصَّدْرِ لِلْخَلْقِ وَالنَّصِيحَةُ لَهُمْ

TS. 51/9 (*Ve bi-isnâdihî kâle*) Aynı rivâyet zinciriyle, (*semi’tü seriyye yekül*) aynı ravi diyor ki: “Seriyy Hazretleri’nin şöyle dedidiğini duydum:

(*Erbaun min ahlâki’l-ebdâl: İstiksâu’l-vera’, ve tashîhu’l- irâdeh, ve selâmetü’s-sadri li’l-halk, ve’n-nasîhati lehüm.*) “Dört şey evliyaullahın ahlâkındandır.” buyurmuş Seriyü’s-Sakatî Hazretleri. Ama evliya kelimesi yerine, ebdal kelimesini kullanıyor.

(Erbaun min ahlâki'l-ebdâl) “Dört şey vardır, bunlar ebdalin ahlâkındandır.” Yâni evliyanın ahlâkındandır. Ebdal veya büdelâ bedil kelimesinin çoğulu oluyor, bedel ve bedil kelimesinin çoğulu oluyor. Sayıları belli olan bazı sevgili kulları var, evliyası var Allah'ın, evliyaullah var. Meselâ kırklar diyoruz, üçler, yediler, kırklar diyoruz. Şimdi bunlardan birisi vefat ederse, Allah onun yerine birisini geçirmiş, rakam aynı kalırmış. Onun için onlara ebdal deniliyor. Yâni sayısı belli olan, yüksek rütbeli evliya demek. Dört şey, bu yüksek rütbeli evliyaullahın huylarındandır.

1. (İstiksâu'l-vera') İstiksâ; bir şeyin kökünü bulmak, çıkarmak demek. Yâni vera'ın ta dibine kadar, köküne kadar vera'ı uygulamak. Vera' ayın ile, ne demek? Yâni haramlardan, şüphelilerden, günahlardan son derece titizlikle sakınmaya vera' derler. Sakınan kimseye de veri' derler. Yâni ve harfi esreli olursa sıfat olur, üstünlü olursa mastar olur. Vera' sakınmak, veri' sakınan, titiz, takvâ ehli insan demek. Yâni bu evliyaullahın adeti neymiş? (İstiksâu'l-vera') yâni sakınmanın ta kökünü, dibini bulmak, en son noktasına kadar sakınmada titiz olmak. Yâni şüpheliye, harama hiç yanaşmayacak.

2. (Ve tashîhu'l-irâde) “İradesini düzeltmek.” İrade insanın isteği demek. Bir şeyi irade edene mürid deniliyor, yâni asıl neyi istiyor insan? Niye mürid adı verilmiş? Allah'ı istiyor, Allah'ın rızasını istiyor, onun için mürid denmiş.

İşte bu isteğini, iradesini, müridliğini, dervişliğini düzgün yapmak. Yâni kalbine başka niyet sokmamak, niyetini bozmamak, niyetini halis tutabilmek, karıştırmamak, başka bir niyet olmamasına dikkat etmek. Yâni niyetini, iradesini düzeltecek, sağlam bir şekilde gayesine yönelmiş olacak.

Gaye ne? Allah'ın rızasını kazanmak, ma'rifetullahı ermek, rızâ-yı bârîye nail olmak, Allah'ın seveceği işi yapmak, sevgili kulu olmak. Bunu düzenlemek.

3. (Ve selâmetü's-sadri li'l-halk) “Bütün yaratıklara karşı kalbinin sâlim olması, yâni onlara bir kötülük istememesi. Hiç kimseye karşı kalbinde bir kötülük isteği bulunmaması, kalbinde kin, düşmanlık vs. gibi duyguların olmaması” demek. Gönlünden kimseye kötülük istemiyor, istemeyecek. İşte bu sadrın selâmeti, niyetin, iradenin düzeltilmesi, verâın, ta kökünün köklenmesi, o kadar böyle sağlam bir şekilde verâa sarılmak.

4. (Ve'n-nasîhati lehüm) “Onlara, yâni insanlara karşı nasihat.”

Nasihat sözü Türkçe'de öğüt mânâsına kullanılıyor. Babası oğlunu karşısına aldı, nasihat etti, yâni öğüt verdi filan mânâsına geliyor. Fakat bu o mânâyâ değildir hadis-i şeriflerde ve eski Arapça'da. Nasihat, öğüt mânâsına değildir, samimiyet demektir, ihlas demektir, iyi niyetlilik demek. Hatta:

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:³

الدِّينُ النَّصِيحَةُ قَالُوا لِمَنْ يَا رَسُولَ اللَّهِ قَالَ لِلَّهِ
وَلِكِتَابِهِ وَلِرَسُولِهِ وَلِأُمَّةِ الْمُسْلِمِينَ وَعَامَّتِهِمْ

م.د.ن.حم. عن تميمٍ وَلِرَسُولِهِ، وَالْأُمَّةِ الْمَدَارِي؛ ت.ن.حم.طن. عن أبي هريرة؛ حم.طب.ع.
(عن ابن عباس؛ كر. عن ثوبان)

(Ed-dînü en-nasîhatü) “Din tepeden tırnağa nasihatten ibarettir.” deyince millet sanıyor ki din öğüt vermektir. Hayır! Öğüt vermese de din lâzım! İnsanın şahsen özel hayatı vardır. Hiç kimseden öğüt almasa, öğüt vermese de (ed-dînü en-nasîhatü) o ne demek? Yâni iyi niyetli olmak.

Peygamber Efendimiz, “Din iyi niyetlilik, nasihattir, yâni halis kalpliliktir, iyi niyetlilik.” buyurmuş. Hadis-i şerîfinin devamı nasıl gelir?

(Kâlû: Li-men yâ rasûla’llâh) “Yâ Rasûlallah, kime karşı iyi niyetlilik?” diye soruyorlar.

(Kâle) Buyuruyor ki Peygamber Efendimiz:

(Li’llâhi) “Allah’a karşı, (ve li-kitâbihi) kitabına karşı...”

---

³ Müslim, *Sahîh*, c.I, s.74, no:55; Ebû Dâvud, *Sünen*, c.II, s.704, no:4944; Neseî, *Sünen*, c.VII, s.156, no:4197; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.IV, s.102, no:16982; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.X, s.435, no:4574; İmam Şâfiî, *Müsned*, c.I, s.233, no:1152; Taberânî, *Mu’cemü’l-Kebîr*, c.II, s.52, no:1260; Ebû Ya’lâ, *Müsned*, c.XIII, s.79, no:7164; Beyhakî, *Şuabü’l-İman*, c.IV, s.323, no:5265; Beyhakî,

Kur'an- ı Kerim'e karşı has, hâlis, samimî olacak. (Ve li-rasûlihî) Rasûlüllah'a karşı has, hâlis samimi olacak. (Ve li-eimmeti'l- müslimîn) Ümmet-i Muhammed'in idarecilerine, cemaatlerin başındaki başkanlara karşı, tâbî olunan imamlara karşı samimî olacak. (Ve âmmetihim) Bütün müslümanlara karşı samimî duygular besleyecek."

Sünenü'l-Kübrâ, c.VIII, s.163, no:16433; Neseî, Sünenü'l-Kübrâ, c.IV, s.432, no:7820; Hamîdî, Müsned, c.II, s.369, no:837; İbnü'l-Ca'd, Müsned, c.I, s.392, no:2681; Kudâî, Müsnedü's-Şihâb, c.I, s.44, no:17; Hatîb-i Bağdâdî, Târih-i Bağdad, c.XIV, s.207, no:7495; İbn-i Asâkir, Târih-i Dimaşk, c.XI, s.53, no:2706; Deylemî, Müsnedü'l-Firdevs, c.II, s.226, no:3095; Temîm ed-Dârî RA'dan.

Tirmizî, Sünen, c.IV, s.324, no:1926; Neseî, Sünen, c.VII, s.157, no:4199; Ahmed ibn-i Hanbel, Müsned, c.II, s.297, no:7941; Taberânî, Mu'cemü'l-Evsat, c.IV, s.122, no:3769; Neseî, Sünenü'l-Kübrâ, c.IV, s.433, no:7822; Ebû Nuaym, Hilyetü'l-Evliyâ, c.VI, s.242; Temmâmü'r-Râzî, el-Fevâid, c.II, s.107, no:1271; İbn- i Hibbân, Tabakâtü'l-Muhaddisîn, c.III, s.383; Mizzî, Tehzîbü'l-Kemâl, c.I, s.346; Dâra Kutnî, İlel, c.X, s.115, no:1905; Ebû Hüreyre RA'dan.

Ahmed ibn-i Hanbel, Müsned, c.I, s.351, no:3281; Taberânî, Mu'cemü'l-Kebîr, c.XI, s.108, no:11198; Ebû Ya'lâ, Müsned, c.IV, s.259, no:2372; Taberânî, Müsnedü's-Şâmiyyîn, c.I, s.74, no:92; Abdullah ibn-i Abbas RA'dan.

Dârimî, Sünen, c.II, s.402, no:2754; Kudâî, Müsnedü's-Şihâb, c.I, s.45, no:19; Temmâmü'r-Râzî, el-Fevâid, c.II, s.67, no:1161; İbn-i Adiy, Kâmil fi'd-Duafâ, c.II, s.412, no:531; Abdullah ibn-i Ömer RA'dan.

Taberânî, Müsnedü's-Şâmiyyîn, c.IV, s.133, no:2923; İbn-i Asâkir, Târih-i Dimaşk, c.IX, s.307; Sevbân RA'dan.

Mecmaü'z-Zevâid, c.I, s.263, no:290, 293; Kenzü'l-Ummâl, c.III, s.740, no:7197, 7201, 8774, 8776; Keşfü'l-Hafâ, c.I, s.263, no:699 ve c.II, s.305, no:1324;

Câmiu'l-Ehâdis, c.XXXIX, s.230, no.42406; ;RE. 97/11.

Demek ki, buradan anlıyoruz ki nasihat öğüt vermek değil. Çünkü kul Allah'a öğüt veremez. O halde *li'llâhi* demek; Allah-u Teâlâ Hazretleri'ne karşı *has, hâlis, samimi* olmak, *iyi niyetli* olmak demektir. Bunu unutmayın!

Bazıları yanlış tercüme ediyorlar, yanlış anlıyorlar, yanlış anlatıyorlar, yanlış yerde kullanıyorlar. (*Ed-dînü en-nasîhatü*) diye “Din öğüt vermekten ibarettir kardeşim, ben de sana öğüt vereceğim filan diyor. Fakat bu o mânâyâ değil... Açık kalplilik, samimi olmak demek. Yâni kalbinde kimseye karşı kin beslemeyecek ve herkese karşı iyi niyetli olacak, iyiliğini isteyen herkesin, halis olacak. Evliyalık ahlâkı buymuş.

Bir daha şey yapalım: Son derece takvâlî olacak, şüpheliye bile yanaşmayacak, iradesi, niyeti düzgün olacak. Yâni Kur'an-ı Kerim'de buyruluyor ki:

مِنْكُمْ مَنْ يُرِيدُ الدُّنْيَا وَمِنْكُمْ مَنْ يُرِيدُ الْآخِرَةَ

(آل عمران: ١٥٢)

(*Minküm men yürîdü'd-dünyâ*) [Dünyayı isteyeniniz de vardı, (ve *minküm men yürîdü'l-ahireh*) ahireti isteyeniniz de vardı.] (Âl- i İmran, 3/152) İnsanların bir kısmının niyeti dünyadır, dünyalık peşindedir. Kimisi de sevap peşindedir.

Hatta bazı insanlar, dini bile alet eder dünyalık kazanmak için. O da en kötü durum... Kimisi dünyalık peşinde, kimisi ahiret peşinde.

Bir kısmı da tabii Allah'ın rızası peşinde... O da ayet-i kerimelerde var:

وَاصْبِرْ نَفْسَكَ مَعَ الَّذِينَ يَدْعُونَ رَبَّهُمْ بِالْغَدَاةِ
وَ الْعَشِيِّ يُرِيدُونَ وَجْهَهُ وَلَا تَعْدُ عَيْنَاكَ عَنْهُمْ
تُرِيدُ زِينَةَ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا

(الكهف: ٢٨)

(*Va'sbir nefseke mea'llezîne yed'üne rabbehûm bi'l-gadâti ve'l- aşıyyi yürîdûne vechehû ve lâ ta'dü aynâke anhüm türîdü zînete'l- hayâti'd-dünyâ*) [Sabah akşam Rablerine, onun rızasını dileyerek dua edenlerle birlikte candan sebat et! Dünya hayatının süsünü isteyerek gözlerini onlardan çevirme!] (Kehf, 18/28) ayet-i kerimesinde geçiyor.

Demek ki, sahabe-i kiramdan bir kısmının da aklı fikri Mevlâ imiş. Yâni ne dünya imiş, ne ukbâ imiş. Ne dünya telaşında, ne ukbâ derdinde... (Yürîdûne vechehû) Allah'ın vech-i pâkine yönelmişler, onu istiyorlar, onu temenni ediyorlar. Aşık-ı sâdıklar yâni demek ki. İradenin tashihi de bu demek yâni...

Sen bu işleri yapıyorsun, niye yapıyorsun? Tarikata niye girdin? İbadeti niye yapıyorsun? Niye müslüman oldun? Bundan maksat ne, dünyalık mı? Değil. Öteki mi?.. Değil. Beriki mi?.. Değil. Nedir? Allah'ın rızasını kazanmak.

Bunu iyice kontrol etmesi lâzım insanın, iyice düşünmesi lâzım. Düşünmezse aldatır insanın içi, nefsi... Şeytan insanı aldatır. Sanki ibadet yapıyorum sanır, ama aslında niyeti dünya olabilir. Sanki ahiret ehliymiş görünür, ama aslında dünya ehli olabilir. Kendisi de kendisini aldatabilir, kendisi de iyi anlayamayabilir.

Onun için, aklı başında bir mürşidin onu ikaz etmesi lâzım! İşte bu iradesi izin vermez. Ben ne istiyorum? Gayem nedir? Gayeme uygun hareket ediyor muyum, yoksa sapma ve kayma var mı?..

Misalle anlatmak gerekirse: Mübarek zâtlardan birisi her namazını birinci safta, imamın arkasında kılarmış. Bir gün abdesti geç almış, demek ki tutturamadı abdesti filan, geç kalmış camiye, en arka safta kalmış. İmamın arkasında kılan hacı efendi, sakallı, büyük zât en arkada kalmış bu sefer... Bir utanmış:

“—Eyvah! Beni böyle en arkada görürlerse bu halk ne der?” diye çok utanmış.

Utanınca, bir de kendisine dikkat etmiş ki:

“—Yâ ben en arkada kalmışsam, abdesti tamamlayamadığım için kaldım. Yâni, halktan utanmama ne lüzum var?.. Demek ki, ben halkın beğenmesine değer veriyormuşum. Demek ki, ben ön safta görülmekten hoşlanıyormuşum da, arka safta olunca orada beni beğenmezler diye, ondan dolayıymış bunlar... Demek ki, halkın rağbetine ve sâiresine kıymet veriyormuşum... Vay, ben riyâkârmışım demek ki...”

Demek ki, her işimi Allah rızası için yapmıyormuşum da, gösteriş de karıştıyormuş bunun içine...” diye düşünmüş.

Bilmem kaç senelik ibadetini ödemiş. “Bu fikir varsa benim içimde, bu ibadet ibadet olmamıştır.” diye kaç senelik ibadetini ödemeye girişmiş. İşte bu, niyeti tashihin bir misali olabilir bence...

Gönlü herkese karşı sâlim olacak, kimsenin kötülüğünü istemeyecek, kin ve adavet tutmayacak. Herkese iyi niyetle bakacak, herkese iyi niyetle yönelecek.

Bir tane daha okuyalım, bırakalım; çünkü bitmeyecek bu hafta, birkaç sayfa daha var. Bir tane daha okuyalım, bırakalım!..

j. Seriyi-yi Sakatî Hazretleri'nin Bir Duası

سَمِعْتُ أَبَا الْعَبَّاسِ الْبَغْدَادِيَّ يَقُولُ سَمِعْتُ
جَعْفَرَ الْخُلْدِيَّ يَقُولُ سَمِعْتُ الْجُنَيْدَ يَقُولُ قَالَ
السَّرِيُّ اللَّهُمَّ مَا عَذَّبْتَنِي بِشَيْءٍ فَلَا
تُعَذِّبْنِي بِذُلِّ الْحِجَابِ

TS. 51/10 (Semi'tü ebe'l-abbâsi'l-bağdâdiyye, yekülü: Semi'tü ca'fereni'l-huldiyye, yekülü: Semi'tü'l-cüneyde yekülü: Kâle's- seriyü: Allâhümme mâ azzebtenî bi-şey'in, felâ tüazzibnî bi-zülli'l- hicâb.)

Ebû'l-Abbas el-Bağdâdî Ca'fer-i Huldî'den duymuş, o da Cüneyd-i Bağdâdî'den duymuş ki, Seriyî-i Sakatî Hazretleri şöyle dua ediyormuş, şöyle diyormuş demiş.

(Allâhümme) “Ey benim Rabbim, Allah'ım! (Mâ azzebtênî bi- şey'in) Eğer beni bir şeyle azablandıracaksan, cezalandıracaksan, bir kabahatim var da beni bir şeyle cezalandıracaksan, (felâ tüazzibnî bi-zülli'l-hicâb) senden, sana yakın kul olmaktan perdelenmeyle beni cezalandırma!” Yâni, “Araya perdeler koyup da, müşahadenden beni mahrum edip de, senin cemâlini müşahedeni keserek beni cezalandırma!.. Başka şeyle cezalandır. Hastalık olsun, yokluk olsun, dert olsun, düşman olsun, sopa olsun, dayak olsun...”

Padişah çocuğu, kendisi padişah İbrâhim ibn-i Edhem, bostan bekçiliği yaparken birisi gelmiş, bir şey istemiş.

“—Bostan benim değil, ben bekçisiyim!” demiş. Başlamış asker onu dövmeye.

“—Döv, Allah'a iyi kulluk edemeyene böyle sopa çok caizdir.” demiş.

Yâni sopadan bile korkmuyor. Öldürülse korkmuyor, Allah'ın aşıklısı olan insan.

Bu da diyor ki:

“—Beni bir şeyle azaplandıracaksan, senden mahrum etmekle azaplandırma!.. Araya perde koyarak azaplandırma!..”

Demek ki, mübarek müşahede zevkinde, lezzetinde... Onu tatmış, “Bundan mahrum etme... Önüme perdeler koyup da, cemâl-i pâkini müşahedededen yâ Rabbi beni mahrum ederek cezalandırma!.. Başka ne yaparsan yap; hastalık, sağlık, ölüm, kalım... vs. Aman bunu yapma da, başka ne yaparsan yap!” diye, öyle dua etmiş mübarek.

Allah şefaatlerine erdirsin... İki cihanda aziz eylesin...

Cennetiyle, cemâliyle onları da, bizleri de müşerref eylesin...

Bi-hürmeti esmâihi’l-hüsnâ ve habîbihi’l-müctebâ, ve bi-hürmeti esrâri sûreti’l-fâtihah!..

Prof. Dr. Mahmud Es’ad COŞAN

08. 1992 - İstanbul

[Bütün TASAVVUF SOHBETLERİ’ne PDF olarak ulaşmak için tıklayınız.](#)

